

הלכות תפלין סימן לט

(ו) *או (ג) [ג] מומר לעבודת גלולים (ז) או מומר לאנסין, פסולים, משום ד'דכתיב 'וקשיתם' ו'כתבתם', כל (ח) *שאינו בקשינה או אינו מאמין בה אינו (ז) בקשינה: ב *כל שפסול לכתבן פסול (ט) *בכל תקון (ס) (י) עשיתן: ג' גר שחזר לדתו מחמת (י) (יא) יראה,

ד'רש"י שם והקפידם
מפרק א מהלכות
תפלין ד' רמב"ם שם
ו' טע"ו שם

באר היטב

(ג) מומר. לכל התורה, או להכעיס אפלו לעברה אחת, או מסור לאנס אפלו לתאבון פסול, עמ"א: (ז) בקשינה. מי שנקטעה ידו השמאלית, אע"פ שאינו בקשינה גשר לכתב תפלין, דגבנא בר חייבא הוא אלא פסא הוא דכאב לה, כ"א: (ס) עשיתן. הינו שעושה מעשה בגוף התפלין, אבל לעבד פסול, כשר בדיעבד בתפלין דבצי כסדרן, ובס"ח אם אפשר לגר צנדי האותיות במקום שנגעו ולחזור ולכתבן יצוה, דנה מקרי לכתחלה, מהר"ם לובלין סימן סח, מ"א: (י) יראה. המגן אברהם העלה דאין להקל ע"ש ועין מ"ש היראהרן. כתב הר"מ אע"ג דבס"ח

משנה ברורה

שאיין כותב לשמה: (י) או מומר לעבודת גלולים. דכיה הוא כמומר לכל התורה, והוא הדין אם הוא מומר לחלל שבת בפרהסיא, אבל אם הוא מומר (י) לשאר עברות, קומא לן דמומר לדרב אהד לא הוי מומר לכל התורה פלה, לבר אם הוא עושה להכעיס דכיה אפלו לדרב אהד דינו ככותי, ונדאיקא ביהודה דעה סימן ב. ויש פתמירין יותר, (י) דצריך גיטתה. וכל זה אם הוא מומר לשאר עברות, אבל אם (ס) הוא מומר לתפלין, שאינו מניח תפלין, אפלו אם אינו עושה זה להכעיס, פסול, דתו אינו ברקשינה, לבר אם היה זה רק מומר לתאבון, כגון שהלף אחר עסקיו, צדין הוא בכלל ברקשינה. וכל זה הוא לענין דיעבד, אבל לכתחלה יש להחמיר שלא להניח לאיש כזה לכתב סת"ם, פי (ט) יש מחמירין אפלו במומר לתאבון, ואפלו באחרים (י) עומדין על גבו ואמרין לו שכתב לשמה, ועין בבאור הלכה. וכתב הפרי מגדים, (יא) דאפלו הוא מומר לחלל שבת בפרהסיא באסור דרבנן, כגון מקצת (יב) והוצאה לברמלית, יש להחמיר על כל פנים לכתחלה שלא להניחו לכתב סת"ם, ואפלו בדיעבד צריך עיון: (ז) או וכו'. עין באר היטב, דאפלו בלתיאבון בלבד, ואפלו פעם אחת: (ח) שאינו בקשינה וכו'. וצד ואשה וכו' אין מזהר על הקשינה, קטן אף שהגיע לחנוף, מדרבנן בעלמא הוא, ועין בבאור הלכה [כ"ז]. ובכל אלו (יב) לא מהני אפלי גדול עומד על גבו ורואהו שיהיה לשמן: ב (ט) בכל. ומי (יג) שנקטעה ידו השמאלית, אף על פי שאינו בקשינה יכול לכתב תפלין, דגבנא בר חייבא הוא אלא פסא הוא דכאב לה: (י) עשיתן. ודוקא שעושה מעשה (יד) בגוף התפלין כגון חפוי הבתים ותפירתן, וכל שכן עשית השי"ן בעור הבתים, או (טו) להגיה אינו אות דעמה הוא פסול ועל ידי הגהתו גרש, דנה הוא פתיכה ממש; אבל עבוד הקלף אינו בכלל זה (יז) וכשר על ידי עבוד גלולים וכל שכן על ידי אשה, רק דבעובד גלולים בעינן שיהיה ישאל עומד על גבו ויראה שיהיה לשמה, ובדלעיל בסימן לב סעיף ט, והוא הדין בקטן. והשקנת הבתים והקצוות, עין לעיל בסימן לג שבררנו שם דינם בעור השם ותפירתו. וגריד דבך שבין אות לאות, לכתחלה יש לזהר שלא לעשות על דם, ודיעבד אין להחמיר, דגרידה לא מקרי פתיכה. ועין היטב לעיל בסימן לב סעיף קטן פ. וכל זה (טז) בתפלין דבעינן כסדרן, אבל בספר תורה, אם אפשר לגר צנדי האותיות במקום שנגעו ולחזור ולכתבן, יצוה, דנה מקרי לכתחלה: ג' יראה. שלא יתגורוהו ואף דבאמת היה לו למסר

שערי תשובה

הוא דכל שישנו בקשינה לשנו בכתובה: [ג] מומר. עבד"ט. עין בנט פשוט סי' כג שכתב שמו שאבר אלף ואמסר, אב כתב תפלין מכשירין בדיעבד ובשעת הדחק:

באור הלכה

אפלו לכתחלה וכו': * או מומר לעבודת גלולים. ומורי שאינו אד"ק בה, דאי לא הכי הוי לה אפיקורוס וצריך שריפה וע"ת. ועין במשנה ברורה שכתבנו דאם הוא מומר להכעיס דינו כעובד גלולים, ולהכעיס מקרי היכא דהמרא ואסורא קמה ושבך המרא ואכל אסורא, דנה הוא בכלל להכעיס, אבל אם אינו מקפיד לבר הממיר והוא לוקח מן הפא בידו, או המרא או אסור, צדין אינו בכלל מומר להכעיס (י), ורק לגבי שחיטה פסק הרמ"א ביהודה דעה סימן ב סעיף ה בהג"ה דנחשב כל הכעיס משום דתו אינו ברובינה, עי' שם בבית יוסף ובפרי מגדים בשפת אמת בסעיף קטן ח. ומה למד מהגן אברהם שהוא הדין גבי תפלין כהאי מנא וכמו שכתבנו במשנה ברורה, דאם אינו חושש למצות תפלין אף שלא להכעיס, תו אינו ברקשינה ונלדעת דה"ן דמקל שם פנה. בבבא שם בבית יוסף ובר"ן גופא פאריכות, ומה הוא הדין הכא. וראיתי לאחד דכתב הפך זה, ולא נהדא. ועין שם עוד בבאור הגר"א בסעיף קטן טז דמשמע מנה דעת רש"י הוא דאפלו אם אינו עושה להכעיס ובשאר עברות גסרן, תו לא בכלל ברקשינה הוא. ודע עוד, דכל אלו פסולים דחשבינן להכעיס או לעבודת גלולים או חילול שבת בפרהסיא, פסק שם בש"ף ביהודה דעה דאפלו אחת פסול אם לא עשה תשובה, ולכאורה הוא הדין בענינו כהאם אינו חושש למצות תפלין. ואין להביא ראיה מדקט מומר, משמע דוקא במומר ורגיל לכו, דהרי כתב ביחיוסא דמורי להכעיס, ושם אפלו בפעם אחת וכו', אסרן אפשר דאם אינו חושש גסרן, דהוא כל הכעיס, גסרן תכף מפסל (יז). ונה הספק יפל גסרן על מה שפסק שם ביהודה דעה דאם אינו חושש בנתיחה דהוא כל הכעיס, וצריך עיון. ומה שכתבנו בפנים דיש מחמירין אפלו בלתיאבון הוא דעת התוספות, הביאם מהגן אברהם, דסוקרים דלענין פתיכה סת"ם חמור מלשאר דברים, וגם הפרי מגדים בפתיכה בסימן לב כתב דמומר לתאבון יש לעינא בה טובא, עין שם ובפרט אם הוא מומר לתפלין לתאבון, נראה לי דכאיש כזה על כל פנים צריך שידעו בו שידוע הלכות כתיבה סת"ם לענין חק תוכות ודומה, וכמו בשר לענין שחיטה, ודוקא אב ידעו בו שידוע הלכות שחיטה, ונדאיקא ביהודה דעה שם, דכאיש כזה לא אמרינן בה רב מצייני מחמירין. ודע עוד דנראה פשוט דאם הוא מומר לתפלין אחת, של ראש או של יד, גסרן תו לא הוי בכלל ברקשינה, דהרי כתיב בקרא אהד וקשיתם וגו' והוי לטענת וגו' ואתקש ל'ויכתבתם'. ואף על פירכין אם הסופר רגיל לשא תמיד של ראש על המצח, והתור בו ואינו טומע לדרבנים, אף דעברה גדולה עושה כזה, אפשר דאין לקנוע מלכתב סת"ם, דאולי רגע אהד הוי על מקומן פדיו, ואסרן תו הוי בכלל ברקשינה, ומה שכתבנו במשנה ברורה 'במסור אפלו בפעם אחת', כן איתא בפרי מגדים ביהודה דעה עין שם, ועין בפתיחת תשובה יורה דעה בסימן רפא דכתב בשם חומות ירושלים הפך זה, וצריך עיון. ומה שכתבנו במשנה ברורה 'אפלי לתאבון', כן קטמו הרבה מהאחרונים, אף הפרי מגדים כפסק כזה: * שאינו בקשינה וכו'. ונחמין אפלו אם ניקא דגרי אמת הן ונזקתין על הקשינה, מכל מקום כבר פקדו מצליהן העל ואין קאמינן במזות, וטקרי שאינו בקשינה, והוא השעם בשארי דברים דקחשיב: * כל שפסול וכו'. עין בבית יוסף, ועין בט"ז שכתב לפי שיש בעשיתן שי"ן לפיכך פסול לכל הכשיחות, ועין בפרי מגדים שכתב דעשית שי"ן הוא מהאורחא ותשאר הוא כדרכן, עין שם, ומה מהגן אברהם פליג על זה וסובר דהפרי והפירה הוא גסרן בעשית שי"ן ולא משעם גזרה, ולכאורה לפי מה שכתב הפרי מגדים את דברי הש"ז

וכשר להשי"ן קטן שהגיע לחנוף, דגם הוא חב בתפלין מדרבנן, ולשאר דכל הפסול משמע דאדלעיל קאי. ובאמת הנכון כמו שכתב מהר"ם בתשובה סימן סח דאין נזנת הבית יוסף משום דגרינן שאר תקונין אטו עשית השי"ן, אלא דכיון דשאר תקונין וצשית השי"ן כלם נקראין עשית תפלין, והכל עשית אחת היא, אין לחלק בין קצתם לקצתם, עד כאן לשונו. ומכל מקום נראה לי דקטן כן י"ג שנה עלא נדעין אם הביא ב' שערות, אין להחמיר בו בדיעבד לענין חפוי ותפירה אם עשית השי"ן הנה על ידי גדול, דכלא הכי הנוצר ביהודה מקל בדיעבד אפלו בכתובה וכו': * בכל תקון עשיתן. עין במשנה ברורה כמה שכתבנו 'כגון חפוי הבתים ותפירתן', ונראה לי פשוט דהוא הדין דריכת שער על הפירות, דנה מעבב אפלו בדיעבד, כדאיתא ברמב"ם פ"ג מהלכות תפלין הלכה א. וכל שכן אמצעים הבתים ותפירתן שיהיו מרובעין וכל כהאי מנא, דכל זה הוא בכלל תקון עשיתן, וכן מוכח מהר"ם לובלין בתשובה סימן סח שכתב דכל שאר המלאכות חוץ מתקון העור הן בכלל חפוי הבתים ותפירתן. ומה שכתב מהגן אברהם בשם מהר"ם דאם גר דבך שבין אות לאות או עשה שאר תקון כשר בדיעבד, כנחנו בענין הפתיכה, כגון שהיה הפסק גדול בתכה עד שהיה נראה כשני תבות ותקשיף האות לפניה וכו' וכו' וכתב

שער הציון

(י) בבית יוסף ומגן אברהם: (י) עין במגן אברהם: בשם התוספות: (י) שערי תשובה ופשוט: (יא) פרי מגדים בפתיכה בסימן לב: (יב) שערי תשובה ופשוט: (יג) מגן אברהם: (יד) מגן אברהם בשם מהר"ם לובלין: (טו) שם: (טז) שם:

הלכות תפילין סימן לט

ביאורים ומוספים

21) ולגבי תפירת יריעות הספר תורה לעמודים על ידי נכרי, כתב בשעה"צ לקמן (סי' תקמ"ה ס"ק ד) שצריך עיון אם מותר.

[משנ"ב ס"ק יא]

דבספר"תורה מקור וגר תושב²² וכו', אפלו הכי בתפילין ומזוזות אין לחשש²³.

22) ולגבי קבלת גר תושב בזמן שאין דיובל נוחג, ראה מה שכתב לקמן סי' דש ס"ק כד.

23) ולענין האם ממזר כשר להיות שליח ציבור, כתב לקמן (סי' נג ס"ק ג) בשם השו"י נסת הגדולה שדין זה תלוי במחלוקת המובאת כאן האם ממזר כשר לכתוב תפילין, ולדעת המג"א שנקט שבשר לכתוב תפילין הוא כשר גם להיות שליח ציבור. אמנם, הברכי יוסף (י"ד סי' רפ"א ס"ק ו) כתב שאף אם תפילין שכתב ממזר כשרות, מ"מ לא יהיה הממזר שליח ציבור.

[ביה"ל ד"ה כו]

וקמו שכתבנו לעיל במשנה ברורה בשם התוספות שכתב²⁴.

24) ושם (סי' לח ס"ק יב) הביא תחילה דעת הפמ"ג שמוחים גם בעבדים כמו בנשים, והמשיך שבחוספות שבת כתב להיפך.

[משנ"ב ס"ק יב]

אפיקורוס²⁵.

25) ולענין קריאת הפטרה מתנ"ך שנדפס על ידי המינים, כתב בשעה"צ לקמן (סי' רפ"ד ס"ק א) שמוטב לקרוא את הפטרה מחומש, ולא לקוראה מתנ"ך כזה.

[משנ"ב ס"ק יז]

ובנדיא ישראל כתב²⁶.

26) וכשמניח תפילין אלו, כתב בשו"ת כתב סופר (או"ח סי' ה) שיכול אף לברך עליהן.

[משנ"ב ס"ק יז]

בכדי שלא יבואו העובדי גלולים לזלזל בהם²⁷.

27) ולתת לנכרי מזוזה כדי לקובעה בביתו, כתב הרמ"א (י"ד סי' רצ"א ס"ב) שאסור, אבל אם יש לחוש משום איבה מותר.

ולמכור ספר תורה לבתי משפט של נכרים כדי להשיב בהם את היהודים, כתב בשו"ת מהר"ץ חיות (ח"א סי' לב) שכיון שאינם קונים אותם כדי ללמוד מהם, גם שייך בכך היתר משום איבה [כמבואר בשו"ע י"ד סי' קמ"ב וסי' קנ"ד ס"ב] מותר למוכרו להם.

ולגבי מכירת ספר תורה לבית כנסת של קונסרבטיבים שאינם שומרי תורה אבל הם מכבדים את הספר תורה וקוראים בו, כתב בשו"ת אגרות משה (י"ד ח"א סי' קעד) שאין בכך איסור בעצם, אבל אין להתיר אלא בספר תורה חדש, משום שאם הוא ספר תורה שכבר קראו בו, יש לחוש שנחשב לו לירידה שישתמר על ידי עוברי עבירה.

[ביה"ל ד"ה בכל תקון]

כתב הפרי"מגדים, דקשר של דל"ת, ואף של יו"ד שבתפילין של גר, נראה דאין לעשותם כי אם לשמה, ושללא לעשותם על ידי אשה וקטן. דבכלל פתיקה הנה כמו השי"ן שבשל-ראש¹⁶.

16) אמנם, לענין כסוי הדל"ת והיו"ד שברצועות בשעה שהולך בהן במבואות המטונפות, כתב במשנ"ב לקמן (סי' מג ס"ק ב) שמשמע ברדב"ז שאין צריך, כיון שאין הן עשויות דרך כתיבה, אלא דרך קשירה. ולענין אם מקום הקשר של הדל"ת והיו"ד נחשב כקדושה עצמה או כתשמיש קדושה, כתב לקמן (סי' מב ס"ב ד"ה משל ראש לשל יד, ובס"ג ד"ה לגוף הקדושה) ובשעה"צ לקמן (סי' קנ"ד ס"ק ז), שנחלקו בזה הראשונים.

[ביה"ל שם]

וקל"שן דאין צריך להקמיר הקטן הנה לעצמו קנה, דאם לא הביא ב' שערות ואינו ה"ב במצות רק מדרבנן¹⁷.

17) וכן לענין ציצית, כתב לעיל (סי' יד ס"א ד"ה להצריך אנשים) שכיון שאין הקטן חייב בציצית, אלא מדרבנן, יכול הוא להטיל את חוטי הציצית לעצמו.

[ביה"ל שם]

הלא גם בתפילין אין ה"ב רק מדרבנן¹⁸.

18) משמעות דבריו, שקט' שהגיע לחינוך חייב הוא עצמו במצוות מדרבנן, ולא שחייבו חכמים את אביו לחנכו. וראה מה שכתבנו בזה עוד לעיל סי' יד ס"א ד"ה להצריך אנשים.

[ביה"ל שם]

אף הקשר שצ"ח הקטן הנה לעצמו קדם שצ"ח בן י"ג, נראה לי דצריך להמירו לאחר שצ"ח בן י"ג ולחזור לעשותו¹⁹.

19) אבל לענין ציצית שעשאה קטן לעצמו, כתב לעיל (סי' יד ס"א ד"ה להצריך אנשים) שאינו צריך להתירה ולחזור לעשותה כשנעשה בן י"ג, כיון שציצית שעשאה קטן כשרה בדיעבד.

[ביה"ל שם]

ולענין תפירת ספר"תורה על ידי נשים²⁰ והוא הדין כל אלו הפסולין, יש הרבה מפקפקין בזה²¹.

20) ולענין תפירת הספר תורה לעמודים שלו, כתב בשו"ת מי יהודה (או"ח סי' יג) שכיון שאינה מעכבת את כשרות הספר תורה, ניתן לעשותה לכתחילה על ידי נשים.

אכן לענין קביעת מזוזה במקומה על ידי אשה, כתב הישועות מלכו (הל' תפילין ומזוזה פ"ה ה"י) שפסולה היא לקבוע מזוזה, כשם שהיא פסולה לכותבה. מאידך, בשו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' קנ"ה אות ג) כתב שאין ספק בדבר שהיא מותרת לקובעה, ושכן כתב בשדי חמד (מערבת המ"ם כלל קלא), והטעם, שכיון שהיא שייכת במצות מזוזה ועיקר המצוה הוא בקביעתה בפתח הבית, איך נפסול אותה מלקבוע מזוזה.

יום ד' ג' תשרי תשע"ו

סח באר הגולה

ז הרקב"ם פסק א
שם ח טור ורובנו
יחזם ט גטין שם
י שם וקלשנא בתרא
ורקב"ם שם פסק א
ור"ן כ גטין שם

***כשר לכתב תפלין:** ד תפלין *שכתבם (יב) אפיקורוס (יג) ויש אומרים יגנוזו:
ה נמצאו ביד אפיקורוס ואין ידוע מי כתבם, (טו) יגנוזו: ו נמצאו ביד אינו יהודי ואין ידוע
מי כתבם, (טז) פשרים: ז *אין לוקחין תפלין ומזוזות וספרים מן הכותים (יז) יותר מקדי דמיהן

באר הלכה

ל"אבותיך" המשיך הכי"ת וכל כהאי גוונא) כדי שיהיה נראה כתבת אחת, דנה מחר
מדינא אפלו בתפלין דכתיבן כסדרן, דנה אינו בכלל כתיבה, ויכול להיות כסדרן לב, לכן
מחר זה אפלו על ידי פסולין כמו גרידה, ומה שכתבנו עוד "או להגיה אינה אות דעתה
הוא פסול", פנחנו לאפוקי עשיית התגין שעל שצטנ"ז ג"ץ, דגם בלא יהי כשר בדריבד,
ובכדין לו, אין להחמיר בדריבד גם כן; והוא הדין העקבות הקלום על אינו אות דגם
עמה יש שם אות עליו, שרשומה נכר אלא ששומרו שלא יתחמק יותר ויפסל, דכל זה
אינו בכלל כתיבה, ולכאורה יש להספק בידו"ה האל"ף והשי"ן והע"ן שאין טעמן
ותנוק דלא היום ולא טעם מפנים, וכן אם חסר קוץ השקאלי בידו"ה, אם מהני חסר
על ידי אלו הפסולין בדריבד: כי נמצא כמו דלענין שלא סדרן מקלין ואמרינן דאין
זה כתיבה חדשה בין דעקר צורתו עליו, הכי נמי לענין זה, ולא קרינן בה כל שאינו
בקשיה אינו כתיבה, או דלמא בין דעל-פל-פנים עמה האות פסול, ועל ידי חסר
של אלו הפסולין כשר דאות, פסול אפלו בדריבד; ולא דמי לגרידה, דשם אינו עושה
מעשה בגוף צורת האות כלל, ואין להביא ראיה להקל בזה מנקט הפה"ס בסוף
דבריו וזה לשונו: אכן אם היה הנגיעה בגוף האותיות עצמן כגון בגדלי הה"א והקפ"ה
או בגדלי האל"ף בגוונא או פני האל"ף היו נוגעים בגוף שמתחתיה, והאשה הפרידה אותן,
פשיטא דהספיר-תורה פסולה, דהא אי אפשר לתקנם כי לא בגרידה כל מה שנעשה
בפסול לחזור ולכתבו מחדש, וזה מקרי כתיבה גמורה, עד כאן לשונו, ולא נקט יותר
וכותא, דאפלו בזה שנהיה קדם חסר האשה גם כן עזר צורתו עליו דפסול, כל
שהוסיף כתיבה ועל ידי הכשר האות, דאפשר משום דהפסול"מ נזהר להשיב להשואל
בשאלתו ששאל לפניו בגרידה האשה אם כשר, ונחשיבו דש חלוק בין גרידה לגרידה,
וכדאיתא שם, לכן לא נקט רבותא זו, וכן מסתבר, כתב הפריימגרים, דקשר של דלת",
ואף של י"ד שבתפלין של יד, נאדר דאין לעשותם כי אם לשמה, ונראה לי דאין
ידי אשה וקטן, דבכלל כתיבה הנה כמו הש"ן שכתב ראש"ה, עין שם. ונראה לי דאין
לכתמי בזה דקטן שהוא כן י"ג שנה אם גדול בזמן על גבו ונעשה לעשות לשמה,
אף שלא ידעין שהביא ב' שערות, דכלאו הכי יש הרבה מקלין בזה ונחלי, וגם לדברי
החוספות שכתב סב ע"א ד"ה ש"ן, עין שם, אין מקום לזה; וכל-שכן דאין צריך
לכתמי הקטן הנה לעצמו בזה, דאם לא הביא ב' שערות ואינו חייב במצות רק
מדרבנן¹⁷, הלא גם בתפלין אין חייב מדרבנן¹⁸, אף הקשר ששעה הקטן הנה לעצמו
קדם שנעשה כן י"ג, נראה לי דצריך להחמיר לאסור שנעשה כן י"ג ולחזור לעשותו¹⁹,
דבריו יש הרבה פוסקים שסוברים דעתה מן התורה הוא בכלל איש חייב במצות כתיבה
מזה דרבנן, ודין דקטן שהגיע לכלל שנים מסתמא נכרי סימנים: וגם הלא על-פל-פנים
כשיבדק אחריו ונמצא שיש לו ב' שערות, הלא צריך לתלות שהביאם תוך בזמן
ונעשה גדול למסרע, וכדאיתא בחשן-משפט סימן לה, ודע עוד, דלענין תפירת ספר-

משנה ברורה

נפשו על אמונת ה', מפל מקום לא יצא מפלל ישראל על ידי זה כיון
דהיה באנס, ועין במגן-אברהם שהעלה דאין להקל בזה אפלו אם
בענינא הוא שומר את התורה רק שבתנחת תפלין הוא מתעצל, דהלא
על-פל-פנים אינו בקשיה, וכל-שכן אם הוא מומר לכל התורה בזה,
אם לא שמחמת פחד שלא יתגדלוהו הוא ירא לקיים את התורה אפלו
בענינא, ועין בבאר הגו"א שמשכים גם כן להמגן-אברהם, עוד כתב
המגן-אברהם בשם הרב-משה, דאף דבספר-תורה ממזר וגר תושב²⁰
[הניו שקבל עליו שבע מצות בני נח] פסולים לכתב, כמו שכתב ביהודה-
דעה סימן רפא, אפלו הכי בתפלין ומזוזות אין לחשש²¹; וכל האחרונים
הסכימו דגר תושב פסול לכתוב ספרים, דהא אינו בקשיה, ועין
בבאר הגולה: ד (יב) אפיקורוס²², ועין בבאר הגולה: (יג) ויש אומרים יגנוזו.
עם אגרותיהן, ויבדלמן בסימן שלד סעיף כא, עין שם, דסתמו
כשכותב, לשם עבודת גלולים הוא כותב: (יד) ויש אומרים יגנוזו.
דאין דרך אפיקורוס (יז) להניח תפלין, ויבדאי כתבו למכר לישאל
ואפשר שלא כתבו לשם עבודת גלולים, ודעת המחבר לפסק בדעה
ראשונה לכן כתבו בסתמא, וכן דעת הש"ו והפרישה והגן"א בבאור:
ה (טו) יגנוזו, מספק, שמה הוא כתבן, אבל אין לשרף מספק, דהלא
כתיב "לא תעשון בן לה" אלהים": ו (טז) פשרים, דסתם עובדי-
גלולים (יט) אין בקיאי לכתב ויבדאי ישראל כתב²⁶, ובקרט
במקומותינו שידוע שאין אינם יהודים יודעין לכתב, אפלו בספר-תורה
שנמצא בינן מסיק הש"ך (ביו"ד סימן רפא סק"ד) דלכלי עלמא
כשרה, דתלינן דהאינן יהודים בזו אותה: ז (יז) יותר וכו', אבל
במעט יותר משוין [דהנינו עד כרי (יט) חצי דינר בתפלין, ולפי ערך זה
בספר-תורה] חייבין לקנות מהו; ואף דספר-תורה שנמצא ביד אינו-
יהודי יש אומרים דייגו (ביו"ד סימן רפא), אף-על-פי-כן חייבין לקנות
מהם ואפלו במעט יותר, וכדי לגנון, בכדי שלא יבאו העובדי-גלולים
לזלזל בהם²⁷, ופשוט דהוא הדין אם הם פסולין מחמת עצמם, גם כן
חייבין לקנות מהעובדי-גלולים כדי לגנון, אבל (כ) בכתבן אפיקורוס

תורה על ידי נשים²⁸) והוא הדין כל אלו הפסולין, יש הרבה מהפקפקין בזה²¹, על-כן יש להחמיר מאד על זה, דלא כמו שנהגו אינה סופרים להקל בתפירת ספר-תורה על ידי נשים
בזה סיום הספר; ובדיבדאם אם אפשר בקלות להחמיר בתפירת שפתן האשה ולחזור ולתקן בהקשר, יכיון דידוע המקומות ואפשר לו לתקנם היו לכתבנה, נמיר,
אבל בלאו הכי אין להחמיר בדריבד, כן פסק הפה"ס לובלין בתשובה, ובצל מגן-האליף חולק עליו ומצריך להחמיר בתפירות אפלו בדריבד, ובמקום שהמנהג שנותנין לנשים
לתפר הספר-תורה ואי אפשר לשנות המנהג, צריך להחמיר ולזהר שהתפירה ראשונה ואחרונה וגם באמצע צעשה הספר מקדם, ואחר-כך יתן לנשים לתפר "פ"ת יו"ד סימן רפא):
* כשר לכתב תפלין, כל זה אינו בגרידה, ולענין גר תושב, הפסוקים הפריימגרים ולתש-שנים ומתחתיה השקל [ועוד הרבה] דפסול משום דהא אינו בקשיה, והידי-אברהם
המציא דבר נחש, דאין תדריך-משה דמכשירי כשר תושב דקבל עליו ג' המצוות חזן מאסור נבדלם, ואם כן הלא ישנו בקשיה, ובאמת נראה לעניות דעתי שגם זה אינו, דהלא
על-פל-פנים אינו מזהר על הקשיה, ותדע, דאטו אם אשה ועבד וקבלו עליהן מצות תפלין יהיו כשרים לכתוב תפלין? ואם תדעה משום דמחזין לנשים על הנחת תפלין,
וכדלעיל בסימן לה, זה אינו, דכל זה רק מחמת חמרא בעלמא שחוששין להפסיקתא, אבל ש"ס דילן סובר דאין מחזין על זה, וכדאיתא שם בבית-יוסף; ועוד, עקרים ויכחיו, דאין
מחזין בהן, וכמו שכתבנו לעיל במשנה ברורה בשם החוספות-שכתב²⁴; וגם לפי זה, אם האשה תקבל על עצמה מצות ציצית תהיה כשרה אף לרבנו תם לעשות ציצית לאנשים, וזה
אינו, דאם-כן דבזה יורה רבנו תם, יהיה אודא הוכחת הרא"ש [בגטין כה ע"ב] מנא דקרטיליתא דדיבתו דרבי חנינא בידווסא דעתידיא למישרי בה תכלתא לצדיקי דעלמא דאמי:
ולכ"י כל זה, אין גזרת למצאין, עין במסכת גרים; ועוד, דאם-כן כגר ששל ולא טבל, דכתב הרא"ש בעבודה זרה דאנינו גרע מגר תושב דהרי קבל עליו כל המצוות ואם-כן לפי זה
יהיה כשר לכתוב ספרים: יהיה כשר לכתוב כשר, לשיטת הר"י דתלי בבר-בביתא, דהרי הוא מחזיק לעצמו במצות זכיה, וסתמא דקמרא ביבמות מו דאמר שם "וכיון דלא
טביל וכובר-בביתא סתם" יהיה כשר לכתוב כשר, לשיטת הר"י דתלי בבר-בביתא, דהרי הוא מחזיק לעצמו במצות זכיה, וסתמא דקמרא ביבמות מו דאמר שם "וכיון דלא
יג, לאפוקי ממה שהנה באינה דמוס ברש"י גטין מה ע"ב: אפיקורוס יהודי שאינו מאמין לדברי רבותיו ז"ל, שזה אינו מפורש ברש"י בידוע, דגם שלענינים אחרים גם זה הוא
בכלל אפיקורוס, אבל לא לענין זה דישורף, ולענין דינא, סופר בזה נראה לי פשוט דצריך לגנון פשוטיותו, דשקלא לא עבד הקלף לשמה, ושקלא לא כתב הפקשיות והאקורות לשמה,
ושקלא לא היה נחיר בדין חק תוכות, בין דאנינו מאמין בדברי חז"ל, וגם חסידו הוא להכשיל לאחרים, מיהו אי אהרמי שעמדו אחרים על גבו ונראו שנעשה הכל בתלכה, כגון
שהוא לא כתב אלא אינו אותיות הפקשיות אלו בפניהם או הפקשיות של הספר-תורה, אפלו כיון יש לענין אם איש בזה הוא בכלל בריקשיה, ולכאורה יש להביא ראיה להחמיר,
דהלא לענין זכיה גם כן מדריש: מי שהוא בכלל בריקשיה אכל מוכחו ולא ממי שאינו בריקשיה, וכדאיתא בתל"י ג ע"ב תוספות ד"ה קסבר, ואפלי הכי פסק ביהודה-דעה סימן
ב סעיף ט דצדוקי וביחוסיו אם נבדק סכנים ואחרים עומדים על גבם שחששם בשרה, אלא דכיון דאין עומדים בזה אף דלא כתב קרינן בהו ששם גני-זכיה ומאמינים במצות
זכיה, וכדפירש הפריימגרים שם עין שם, אם-כן הכי נמי בענינא לכתובת אלו אחרים עומדים על גבו וראין שלא היה בו חסרון דתק תכלתו שפשיטא מאד בקלאות כתיבה, וגם
שכתב לשמה, אין לפסול, דהרי צדוקי בכלל בריקשיה, אבל יש לדחות, דהלא ידוע דאם שכתב תורה ואכל אסורא אף בדבר אחר, זה הרי בכלל אפיקורוס, ואנחנו כאלו ממונני
ידוע שאינם חוששין כלל למצות ומצוי אצלם חלול שבת בפרהסיא גם כן, ואם-כן דינן כמו שפסקי הש"ך שם לענין קראים: על-כן יותר טוב שימחקם ויכתב אחרים תחתיהם,
אף אם אינו יכול למחקם מחמת כסדרן או באותיות השם, צריך עיון למעשה: * אין לוקחין וכו' מקדי דמיהן וכו', עין במשנה ברורה במה שכתבנו יהיה הדין

שער הצינון

(י) בית-יוסף: (יב) מגן-אברהם: (ט) עין בתוספות שם ד"ה מצלין, וילכך סתם השלחן-גדול: (כ) עלת-תמיד:

